

AZ
NDK ÁLLAMTANÁCSA ELNÖKÉNEK
LÁTOGATÁSA A DEUTSCHE BÜCHEREI-BEN

Walter Ulbricht, az NDK államtanácsának elnöke, a Német Szocialista Egységpárt Központi Bizottságának első titkára, 1961. április hó 8-án meglátogatta a lipcsei Deutsche Bücherei-t. A Deutsche Bücherei munkatársai az első német munkás- és parasztállam legfőbb képviselőjének látogatásában egyfelől saját munkájuk elismerésének kifejezését látják, másfelől ugyanakkor az NDK valamennyi többi könyvtára azon munkájának megbecsülését is érzik, amit a könyvtárak a szocialista állam művelődési és nevelési funkciója eredményes megvalósítása érdekében kifejtnek.

Helmut Röttsch, a főigazgató első helyettese üdvözölte a vendégeket. Ezután az olvasótermeket, a könyvraktárakat, az általános felvilágosító szolgálatot, a katalógusokat, a térképgyűjteményt, a német munkák idegen nyelvű fordításainak gyűjteményét, egyéb külön-gyűjteményeket és a német könyv- és kézirat-muzeumot tekintették meg a vendégek. Az államtanács elnöke látható érdeklődéssel hallgatta a munkatársaknak az egyes osztályok feladataira vonatkozó felvilágosításait. Az időnként általa feltett kérdések és nyilvánított megjegyzések a könyvtárügy területére vonatkozó rendkívüli tájékozottságról tettek tanuságot.

Walter Ulbricht a könyvtári kérdések terén való jártasságát azal okolta meg, hogy mint segédkönyvtáros már az első világháború előtt a lipcsei Arbeiterbildungsinstitut /Munkásképzőintézet/ könyvtárában dolgozott s akkoriban maga is könyvtári rendszerek kérdésével foglalkozott. Azóta is nagy érdeklődéssel figyeli a Deutsche Bücherei fejlődését. A Deutsche Bücherei-t a tudomány és a kutatás kincsestárának tartja s - mint hozzáfűzte - "egyébként is a Deutsche Bücherei szerelmem régi tárgya". A fasizmus idején Walter Ulbricht oda hatott, hogy az antifasiszta ellenállási mozgalomnak, különösen

pedig Németország Kommunista Pártjának nemcsak Németországban, hanem a Saarvidéken és a külföldön, mint pl. Prágában és Strassburgban megjelenő illegális iratai, mivel ezek egykor majd nagy jelentőséggel fognak birni a haladó szellemű történettudomány számára, eljussanak a Deutsche Bücherei-be. Tette pedig ezt abban a szilárd meggyőződésben, hogy ennek a könyvtárnak értékes állománya egy szép napon az egész nép tulajdonát fogja alkotni. Ez a távolba tekintő intézkedés akkoriban nagy jelentőséggel birt különösen azért, mivel Németország egyre erősödő kulturális elszigetelődése következtében nagyon megnehezült a gyűjtőkörébe vágó irodalomnak külföldről való megszerzése.

A szocializmus győzelme felé haladó NDK ma a humanista Németországot képviseli, ahol a haladó szellemű német irodalom otthonra talált. Az első német munkás- és paraszt-állam megszüntette a művelődési előjogokat; ezzel először nyílt Németországban reális lehetőség rá, hogy könyvtáraink gazdag kincseit a társadalom minden tagja az egész társadalom javára felhasználhassa. A könyvtárak nyilvános volta a szocializmusban mélyebb értelemmel bír, mint a polgári társadalom könyvtárügyében. Itt ui. annak a sablonos kijelentésnek helyére, hogy a könyvtárak mindenkinek rendelkezésére állnak, a művelt nemzet fogalmának s annak a ténynek a társadalomban rejülő szükségyszerűsége lép, hogy az emberek egyre növekvő körei tesznek szert tudományos ismeretekre, s ezzel a könyvtárak nyilvánossági voltának - a kapitalista viszonyok között lehetetlen mérvű - kibővülése következik be. A Deutsche Bücherei szerepével kapcsolatban erre a kérdés csoportra utalt Walter Ulbricht, amikor a következőket mondta:

"A művelt nemzet fogalmának megvalósulása az elkövetkező évek során a Deutsche Bücherei-ben is ki fogja bővíteni és át fogja alakítani az olvasók körét. Az az irodalom, ami közvetlenül a szocializmus építését s a tudományos és műszaki fejlődést szolgálja, nőttön-nő. Különösen azok a dolgozók, brigádvezetők stb. fogják a könyvtárat egyre nagyobb számban igénybe venni, akik már politechnikai képzettséggel birnak s akik szaktudásukat gyarapítani akarják. Ezzel párhuzamosan nő majd az olvasók számára történő tanácsadás jelentősége is, s ezért a könyvtárosok nagyobb követelményeknek lesznek kénytelenek megfelelni."

A szocialista társadalom, amelynek állandó erősödése elválaszthatatlanul összefügg tagjai műveltségi szintjének emelésével, a könyvtárakra teljesen új feladatokat biz. Ezek a feladatok abból adódnak, hogy a könyvtárak, mint társadalmi intézmények szintén hozzájárulnak a szocializmus győzelméhez, amennyiben állományuk kiépítése és feltárása, valamint felvilágosító és tanácsadó tevékenységük által közreműködnek a gazdasági, politikai, tudományos és kulturális fejlődés biztosításában. Mint az NDK központi tudományos intézménye, a Deutsche Bücherei is kiveszi részét különleges munkássága révén abból, hogy a szocializmus építésének követelményei megvalósuljanak! Ezen túlmenően azonban mint a német irodalom központi könyvtára és központi archivuma s ezzel kapcsolatban mint a német bibliográfia központja további izig-vérig nemzeti jellegű feladatok ellátására hivatott. Különösen kiemelte ezeket a feladatokat az államtanács elnöke a Deutsche Bücherei távlati tervével kapcsolatban, amikor megállapította:

"Rendjén való, hogy igen nagy teher nehezedik a Deutsche Bücherei-re az NDK egész szocialista fejlődésének keretében. A Deutsche Bücherei azonban ezen kívül a német Nemzeti Könyvtár sajátos feladatkörét is tartozik ellátni. Nincs még egy könyvtár Németországban, ahol a német irodalom ilyen átfogó méretű gyűjtése menne végbe."

A Deutsche Bücherei-nek ez a jellemzése teljesen megegyezik a lapitóinak szándékával, akik német Nemzeti Könyvtár célkitűzésével hívták életre. Mert bár a Deutsche Bücherei gyűjtő tevékenysége csak az 1913. évben veszi kezdetét, történelmi gyökerei ennél lényegesen korábbra nyulnak vissza. A nemzeti könyvtár kérdése ui. mindig elválaszthatatlan egy-egy ország nemzeti egységének kérdésétől. Éppen ezért nem véletlen műve, hogy Németországban a Nemzeti Könyvtár gondolata először az 1848/49-i forradalom során öltött érzékelhető formát, abban a forradalomban, amelynek történelmi feladata Németország feudális állapotának és nemzeti széttagoltságának kiküszöbölésében állt.*

Az 1848.évi Birodalmi Könyvtár állományának megtekintése során,

* V.ö. Uhlendal, Heinrich: Vorgeschichte und erste Entwicklung der Deutschen Bücherei. Leipzig, 1957. Deutsche Bücherei. 63 p. 1 t. Illusztr.

ami most a Deutsche Bücherei tulajdona, Walter Ulbricht megjegy-
te:

"Ebben rejlik annak a történelmi oka, hogy a Deutsche
Bücherei német Nemzeti Könyvtár funkcióját tartozik ellátni."

A polgári forradalomnak a feudalizmus erői által 1849-ben tör-
tént leverése után a Deutsche Bücherei története azt mutatja, hogy
a multban elmulasztották, hogy a Deutsche Bücherei-nak mint Nemzeti
Könyvtárnak funkciót egyértelműen kiemeljék. Megmutatkozik ennek
hiánya a Deutsche Bücherei mostani távlati tervében is, ahol csak
eldugva esik szó nemzeti könyvtári szerepéről. Meg is jegyezte ez-
zel kapcsolatban Walter Ulbricht:

"Önöknél a Nemzeti Könyvtár kérdése a terv kilencedik olda-
lán szerepel, nálam az első lapra kerülne."

Az államtanács elnökének ezek az utalásai nagy jelentőséggel
bírnak egyrészt a Deutsche Bücherei jövő munkája szempontjából, kü-
lönösen ami 50. éves jubileumának előkészítését illeti*, de másrészt
az egész német könyvtárügy tekintetében, hiszen a Nemzeti Könyvtár
problémaköre nem kizárólagosan könyvtári jellegű, hanem egyuttal po-
litikai természetű is.

Németország kettészakadásának jelen körülményei közepette, a-
mikor Nyugatnémetország uralkodó köreinek agresszív NATO-politikája
következtében a német nemzet fennállását komoly veszedelem fenyege-
ti, s a német könyvtárügy ebből eredő kettészakadásában, amit a nyu-
gatnémet könyvtári körök irányadó képviselői ennek a nemzetellenes
politikának a támogatásával állandóan csak tovább mélyítenek, a né-
met Nemzeti Könyvtárra is felelősségteljes feladatok elvégzése vár.
A Deutsche Bücherei az NDK, az állam tudományos intézete, - békepo-
litikája révén s azáltal, hogy a német kérdés békés megoldása mel-
lett foglal állást és Németország nemzeti ujjaszületését akarja, va-
lamint annak folytán, hogy valamennyi haladó szellemű nemzeti hagyo-
mányt ápolja - az egész német nemzet érdekeinek védőjévé vált. Ezért
is emelte ki Walter Ulbricht:

"Ahogyan az NDK az egész német nép nemzeti érdekeit képví-
seli, ugyanugy a Deutsche Bücherei-nek az egész német irodal-
mat kell gyűjtenie; a Deutsche Bücherei tehát az egész német
irodalom ápolásának központi intézménye és egyben a német Nem-
zeti Könyvtár."

* A jubileumi Ünnepeket 1961. október 23-28-ig tartották meg.
/Szerk./

Ily módon a Deutsche Bücherei munkája hozzájárulást jelent az egységes német könyvtárügy ujjaszületéséhez, a német könyvtárügy haladó hagyományainak megőrzéséhez és a német nemzeti irodalom ápolásához és terjesztéséhez.

*
* * *

Az osztályok megtekintését az állami vezetőség kollektívájával, a pártvezetőséggel, a társadalmi szervezetek vezetőségével, valamint a szocialista munkaközösségek vezetőivel való tanácskozás követte. A tanácskozáson - a Deutsche Bücherei funkcionális jelentőségéből kiindulva - fény derült rá, miképpen lehet az intézet munkáját eddig gátló néhány nehézséget elhárítani. Az államtanács elnöke hangsúlyozottan kijelentette, hogy a Deutsche Bücherei-nek gyűjtőtevékenységét a jövőben is minden körülmény között a legnagyobb teljességre törekedve kell folytatnia. Walter Ulbricht ezzel kapcsolatban szó szerint a következőket mondta:

"Továbbra is szulyt vetünk rá, hogy a Deutsche Bücherei jellegét szigoruan megőrizze. Ezen azt értjük: a német irodalom minden fajtáját meg kell kapnia és gyűjtenie kell - Nyugatnémetországból is. Az így kialakult rendet nem szabad megbolygatni."

A multban sok nehézségbe ütközött a Deutsche Bücherei gyűjtőtevékenysége, amikor olyan nyomtatványok megszerzéséről volt szó, amelyeket az NDK-ban nem a nyilvánosság számára adtak ki; egyes kiadó közegek ui. vonakodtak a könyvtár gyűjtőkörébe tartozó - gyakran bizalmas jellegű - irodalmat rendelkezésére bocsátani. Walter Ulbricht ajánlatosnak tartotta, hogy a Deutsche Bücherei a nem nyilvánosságnak szóló minden nyomtatványt is megkapjon, természetesen bizonyos várakozási idő elteltével. Ezek tekintetében magától értetődő azonban, hogy bizonyos használati korlátozást kell megállapítani. A Staatsekretariat für Hoch- und Fachschulwesen könyvtári osztályának jelenlévő vezetője, Kurt Brückmann azt a megbízatást kapta ezzel kapcsolatban, hogy a minisztertanács elnökségének készítsen előterjesztést, hogy illetékes helyen a kérdés megfelelő módon szabályoztassék.

*
* * *

Másik fontos probléma az, hogy a Deutsche Bücherei által elkészített bibliográfiák nem jelennek meg határidőre. Különösen áll ez a Deutsche Nationalbibliographie-ra, ami rendszerint 12 napos késéssel jelenik meg annak ellenére, hogy a kéziratok kifogástalan állapotban, időben kerülnek a nyomdába. Ennek a késedelemnek oka a nyomdában rejlik, mert a bibliográfiák szedését és nyomását más kiadványoké mögé helyezik.

A VVB Polygraphia főigazgatója, Leitel kartárs ezt azzal magyarázta, hogy a szóban forgó kiadványok nagy mennyiségű korrektúrája rendkívül sok időt vesz igénybe; a szerzők sok tekintetben nem kifogástalan állapotban adják le kézírataikat, így a velük kapcsolatos többletmunka folytán értékes olyan idő megy veszendőbe, ami azután hiányzik a bibliográfiák nyomására.

Walter Ulbricht felhívta a figyelmet reá, hogy a szedőműhelyek a jövőben utasítsák vissza a meg nem felelő kéziratokat, hogy így egyrészt a korrektúra költségei csökkenjenek, másrészt pedig más kiadványok határidőben történő közzététele lehetővé váljék. Az államtanács elnöke még a következőket fűzte hozzá:

"Nem szabad a Deutsche Bücherei-t, amely kifogástalan kéziratokat szokott leadni, más munkák miatt háttérbe szorítani. A Deutsche Bücherei-nek egyébként is régebbi a joga... Fel-tétlenül szükséges, hogy a Deutsche Nationalbibliographie a kitűzött határidőre jelenjék meg."

Döntő jelentőséggel bír a kiadványok pontos megjelenése terén a nyomdaipar munkamegosztásának megváltoztatása; ennek révén ui. lehetővé válik majd, hogy egyes nyomdák - ami egyébként a lipcsei nyomdaiparban már azelőtt is szokásos volt - egy bizonyos fajta szedésre specializálják magukat. Ezért Walter Ulbricht ezt javasolta:

"A nyomdák terén a VVB olyan rendszert alakítson ki, hogy a nyomdák bizonyos kapacitása a tudományos kiadványok szedésére és nyomására specializálódjék."

Ennek a fontos kérdéscsoportnak tisztázásával sikerült megte-merteni a döntő előfeltételeket hozzá, hogy a Deutsche Bücherei bib-liográfiái kiadványainak átfutási idejét a jövőben javítani tudja.

A német tudományos könyvtárügyben betöltött szerepének megfelelően a Deutsche Bücherei-re nemcsak nemzeti, hanem nemzetközi feladatok végzése is vár. Különösen a nemzetközi cserekapcsolatok ápolására kell nagy gondot fordítania, még olyankor is, ha a cserepartnerek nem tudnak minden esetben egyenlő értékű ellenszolgáltatást nyújtani. Különösen Ázsia, Afrika és Délamerika imperialistaellenes új államaival kell a cserekapcsolatokat megerősíteni. Az NDK irodalma ui. a humanista Németország hírvivője s ezen népek számára is segítséget jelent az imperialista ideológia bilincseiből való szabaduláshoz. Walter Ulbricht ezzel kapcsolatban is rámutatott, milyen nagy felelősség nehezedik a Deutsche Bücherei-re mint Nemzeti Könyvtárra. Arra is utalt, hogy erre a célra a szükséges költségvetési keretet a Deutsche Bücherei rendelkezésére kell bocsátani.

Walter Ulbricht a továbbiakban felhívta még a figyelmet arra, milyen nagy jelentőséggel bír a Deutsche Bücherei képviselőinek a nemzetközi szakmai értekezleteken való részvétele az NDK könyvtárügye nemzetközi kapcsolatainak ápolása szempontjából.

F 2520. HESSE, Gerhard: A Deutsche Bücherei - a német Nemzeti Könyvtár. Az NDK államtanácsa elnökének látogatása a Deutsche Bücherei-ben. (Die Deutsche Bücherei - die deutsche Nationalbibliothek. Besuch des Vorsitzenden des Staatsrates der DDR in der Deutschen Bücherei.) = Zbl.Bibl. 75.Jg. 1961. 7.no. 289-296. p., 1 t. Illusztr.

A Könyvtári Figyelő 1961. évi 6. számában (434-437.p.) közöltük a KMK 1959. január 1 óta megjelent kiadványainak teljes jegyzékét. Az alábbiakban a jegyzék közzélése óta megjelent kiadványokról tájékoztatjuk olvasóinkat.

Horváth Magda: A cimleírás alapjai. Bp. 1961. 303 p. /Uj könyvtári füzetek 2./ (25.- Ft.)

Regény-ciklusok jegyzéke. Bp. 1961. 21 p. /Módszertani levél 5./

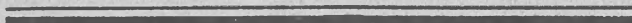
A megyei könyvtárak és hálózataik 1960. évi munkája. Bp. 1961. 61 p. 25 t.

Harsányi István: A könyvtáros nevelőmunkája. Bp. 1961. 216 p. /A könyvtárosképzés füzetei. Középfok./ (17.- Ft.)

Horváth Tibor: Könyvismeret. A történelmi kutatás és tájékoztatás segédkönyvei. Bp. 1961. 43 p. /A könyvtárosképzés füzetei. Középfok./ (2.40 Ft.)

Sallai István - Sebestyén Géza: A könyvtáros kézikönyve. 1. A könyvtár épülete és berendezése. (Az 1956-os kiadás 53-91. lapjainak változatlan lenyomata.) Bp. 1961. 43 p. (4.80 Ft.)

Varsányi Endréné: Cimleirási gyakorlatok. Bp. 1961. (Szabadlapokon jelenik meg.)

Felhívjuk a könyvtárak figyelmét, hogy raktárunkban még van néhány példány a hajdani Országos Könyvtári Központ alább felsorolt periodikáiból. Amennyiben állományukat ki akarják egészíteni a könyvtárak, kérjük 1961 december 31-ig jelentsék be igényeiket.

Könyvtárügyi Szemle

Könyvtártudományi Beszámoló

Könyvtárügyi Beszámoló

A Szovjetunió és a Népi Demokráciák Könyvtárügye

Ugyancsak mód nyílik a K ö n y v t á r i F i g y e l ő (1955-1956. Könyvtári Tájékoztató) régebbi számai közül némelyik megküldésére is.